

Jaunius Gumbis,
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros
docentas, socialinių mokslų (teisės) daktaras

**Leidybai teikti siūlomo leidinio – straipsnių rinkinio
„Trumpas įvadas į adaptyviąją lyderystę“**

RECENZIJĄ

2017 m. rugsėjo 7 d.

Valdžia, galia ir įtaka neapibrėžia lyderystės. Tai viena fundamentalių Harvardo universiteto profesoriaus Marty Linsky minčių, vienijančių šio akademiko (ir jo kolegų) straipsnių idėjas. Straipsnių rinkinys „Trumpas įvadas į adaptyviąją lyderystę“ žymi naują kokybę lyderystės teorijų kontekste. Leidybai teikti siūlomame leidinyje ne tik pateikiama adaptyviosios lyderystės teorija ir jos pritaikymo praktiniai aspektai, bet ir labai aiški lyderystės kaip kasdienių galimybių, o tam tikrais atvejais ir būtinybių, prasmė.

Jei reikėtų šį straipsnių rinkinį apibūdinti keliais žodžiais, tai būtų „pozityvi intelektualinė provokacija“. Prof. M. Linsky išreikštos idėjos, pasidalintos mintys negali neprovokuoti gilių susimąstymų, kas iš tiesų yra tikroji lyderystė, ką ji reiškia mūsų gyvenimuose, kaip atpažinti tikrus lyderius, o kas svarbiausia, kaip jais tapti.

Tenka apgailestauti, kad leidybai teikti siūlomame leidinyje pateikiami tik keli iš daugelio prof. M. Linsky ir jo kolegų: Ronald Heifetz, Alexander Grashow ir Donald L. Laurie veikalų. Visgi, į straipsnių rinkinį atrinktos svarbiausios ir esminės ištraukos, kurias perskaityti ir įsisąmoninti privalu kiekvienam. Svarbu pažymėti, kad prof. M. Linsky su kolega R. Heifetzu yra įkūręs Kembridžo lyderystės kompaniją (angl. *Cambridge Leadership Associates*). Be to, M. Linsky jau daugiau nei 25 metus dėsto Harvardo universiteto J.F. Kennedy Vyriausybės mokykloje (angl. *Harvard's Kennedy School*) ir yra itin laukiamas ir vertinamas svečias Lietuvos aukštosiose mokyklose bei įvairiose konferencijose. Autorius M. Linsky kartu su kolegomis R. Heifetz, A. Grashow ir D.L. Laurie Harvardo universiteto leidykloje yra išleidę per dešimt itin populiarių knygų lyderystės tematika. Svarbiausios jų idėjos atskleidžiamos keturiuose leidybai siūlomame leidinyje pateikiamose ištraukose.

Pabrėžtina, kad straipsnių rinkinio struktūra yra nepriekaištinga ir daro leidinį dar labiau patrauklų. Rinkinys pradedamas glaustu adaptyvios lyderystės pagrindų įvadu, kuriame pristatoma adaptyvios lyderystės idėja ir teorijos pagrindai. Aiškiai ir tiksliai išdėstoma viena populiariausių prof. M. Linsky diskusijų temų – adaptyvios lyderystės pagrindiniai bruožai ir jiems reikalingi asmens mąstymo pokyčiai. Antroje publikuoti teikiamoje ištraukoje nagrinėjami praktiniai aspektai, t.y. kaip lyderystė turėtų būti pasitelkiama krizių / konfliktų priešakyje. Nuoseklumas išlaikomas tolesnėje ištraukoje apie lyderių vietą aplinkinių kontekste, t.y. lyderių įtaką daromą jų sekėjų gyvenimams. Galiausiai, leidinys baigiamas pačių lyderių išgyvenimo vadovu.

Teikiamas leidybai straipsnių rinkinys užpildo originalių lyderystės teorijų trūkumą Lietuvos socialinių mokslų srityje. Leidinį sudarantys straipsniai pasižymi aukštomis mintimis, unikaliomis įžvalgomis, kurios kasdieniškame lyderystės supratime galėtų būti suprantamos ne kiekvienam. Tačiau, skirtingai nei kiti teorinio pobūdžio leidiniai, publikuoti teikiamuose straipsniuose nepasineriama į nuobodžias analizes. Dėl laisvos ir išraiškingos kalbos (neapribotos moksliniu „negyvu“ žodynu) paties teksto turinys tampa kitoks – visiškai nebūdingas lietuvių akademikų stiliui.

Teikiamame leidybai straipsnių rinkinyje pateikiama aiški adaptyvios lyderystės teorija, ją suprantant kaip žmonių mobilizavimą / sutelkimą siekiant pokyčių klestėti ir spręsti problemas. Atskleidžiamas ne tik teorinis lyderystės aspektas, bet kartu pateikiamos ir praktinės gairės kaip lyderystės jausmą išsiugdyti. Šiam leidiniui skirtoje įžangoje prof. M. Linsky užtikrina, kad lyderystės galima išmokyti. Todėl leidybai teikiame straipsnių rinkinyje skiriama daug dėmesio praktiniams patarimams, žmonių poelgių analizei ir eksperimentų aprašymui.

Dėl savo praktinio adaptyvaus reikšmingumo lyderystė reikalauja gilesnio požiūrio ir analizės. Kaip minėta, lyderystė nėra siejama su pareigomis ar atliekamomis funkcijomis. Ji neturi visuotinės reikšmės – tai subjektyviai objektyvus statusas. Susipažinus su straipsnių rinkinio autorių mintimis ir teorijomis, galima aiškiai suprasti, kad lyderystė nėra savaimė egzistuojanti vertybė ar duotybė. Ji siejama su labai konkrečiu žmogumi. Lyderio statusas atsiranda konkretaus labai intelektualaus žmogaus savybių kontekste.

Lyderystė yra neatsiejama ir nuo intelektualinės veiklos. Tokia veikla pasireiškia konkretaus žmogaus ir gyvenimiškos situacijos supratimu, mąstymu, išreiškimu ir sprendimo priėmimu. Gebėjimas suprasti patį save yra fundamentali lyderystės sąlyga. Mūsų gyvenimuose lyderiai svarbūs tiek, kiek mes suvokiame jų reikšmingumą, prasmę, paskirtį erdvėje ir laike. Lyderystė prasideda ne tada, kai įgyja vadovo teisių, o kai lyderio supratimo kontrolė ir išraiškos kokybė leidžia jam sudėtingose, kompleksinėse, gyvenimiškose situacijose matyti adaptyvius sprendimus.

Adaptivių sprendimų praktinė analizė leidybai teikiamame leidinyje susijusi su praktiniais pavyzdžiais, eksperimentais ir net paties prof. M. Linsky gyvenimiška ir profesine patirtimi. Prof. M. Linsky, teikdamas konsultacijas įvairioms tarptautinėms bendrovėms realiai matė išskylančias lyderystės fundamentaliąsias problemas. Pavyzdžiui, straipsnių rinkinyje aptariamos situacijos iš vienos didžiausių tarptautinių audito kompanijų kasdienybės. Lyderystės problemų sprendimas aptariamas taip pat ir šiais laikais itin aktualiame įmonių susijungimų kontekste. Keliami tokie klausimai, kaip dviejose susijungusiose bendrovėse sudaryti sąlygas naujam dariniui išgyventi ir klestėti. Kokį poveikį organizacijų kultūrai daro vadovaujantys asmenys ir bendrovių senbuviai, kaip jie turėtų elgtis.

Kaip aiškina leidinio autoriai, minėtus adaptacinius pokyčius galima įveikti tik keičiant žmonių prioritetus, įsitikinimus, įpročius ir lojalumą. Todėl straipsnių rinkinyje pateikiami autorių patarimai kaip pertvarkyti asmenybės įpročius naujų apribojimų kontekste, siekiant rasti būtų toliau klestėti ir ilgalaikėje perspektyvoje pasiekti teigiamų pokyčių.

Leidinyje pateikiami straipsniai parašyti lyg asmeniškai šnekant su skaitytoju, siekiant jam padėti sąmoningai suprasti lyderystės prasmę. Pateikiamų straipsnių vertimas išlaiko jų originalią ekspresiją. Tekstas, nors ir rimta tema, yra lengvas, gyvybingas – į lietuvių kalbą išverstos autorių mintys išsyk randa tinkamą vietą sąmonėje. Straipsnių vertimas skaitomas lengvai, o vertimo leksika aiški, skaitytojo nevargina. Atvirkščiai, reikėtų pastebėti, kad originalių tekstų vertimas yra adekvatus savo laikui, kadangi konkreitiems anglų kalbos išsireiškimams buvo rasti tinkami atitikmenys lietuvių kalboje.

Straipsnių rinkinio leidyba leistų skaitytojams Lietuvoje susipažinti su adaptyvios lyderystės idėjomis, kadangi vertimu puikiai perteikiami vaizdingi pavyzdžiai ir praktiniai pasakojimai. Teikiamuose publikuoti išverstuose straipsniuose kaip ir originaliame tekste taikliai perteikta „greitpuodžio“ alegorija, kurios linija jaučiama visuose rinkinio straipsniuose. „Greitpuodžio“ alegorija autoriai perteikia idėją, kad siekiant tobulėjimo, būtina žmones išstumti iš komforto zonos ir įpleksti liepsną. Tačiau esminė lyderio užduotis – žinoti kur yra „liepsnos karščio“ (anti-komforto) riba, kurią pasiekus darbuotojai / aplinkiniai iš aukščiausio produktyvumo taško kris žemyn (kitai sakant, kokio liepsnos karščio dangtis nebeatlaikys ir visas procesas ištikš į dalis).

Antroji vaizdinga teorijos linija yra taip vadinama „šokių aikštelės“ ir „balkono“ alegorija. Šiems vaizdingams palyginimams pirmojo rinkinio straipsnio pabaigoje pateikiamas autorių sukurtas žodynėlis. Žodynėlio vertimas puikiai atskleidžia esmines kiekvieno palyginimo detales ir padeda įsisąmoninti autorių originalias idėjas. Žodynėlio vertimas be kita ko, puikiai įsilieja į bendrą rinkinyje naudojamą kalbą. Pavyzdžiui, ta pati „šokių aikštelės“ (orig. angl. *dance floor in action*) ir „balkono“ (orig. angl. *from up above, on the balcony*) alegorija leidžia suprasti, kad lyderiui siekiant aiškiai matyti aplink jį esančią įtemptą situaciją reikia į viską pažvelgti plačiai ir per atstumą. Minėtas aiškus, nuoseklus minčių ir medžiagos dėstymas, parinkti tinkami palyginimai lietuvių kalbos kontekste yra esminis gero teksto požymis, kuris aiškiai matomas šiame straipsnių rinkinyje.

Nėra abejonių „Trumpo įvado į adaptyvią lyderystę“ aktualumu skirtingų disciplinų atstovams. Todėl, manyčiau, kad siūlomas leidybai straipsnių rinkinys savo ypatinga praktine bei moksline reikšme yra vertingas žinių šaltinis ne tik socialinių mokslų sričių studentams / mokslininkams, bet ir kiekvienam skaitytojui, į kurio rankas pateks šis leidinys. Šiuo atveju, galima kalbėti konkrečiai, straipsnių rinkinys atitinka visus kriterijus, kad galėtų būti leidžiamas Viliaus universitete. Atsižvelgiant į tai, pagrįstai siūlau ir rekomenduoju pritarti leidinio – straipsnių rinkinio „Trumpas įvadas į adaptyvią lyderystę“ leidybai.

Dr. Jaunius Gumbis